

ÇOCUK YETİŞTİRMEDE ANNE - BABA TUTUMLARI



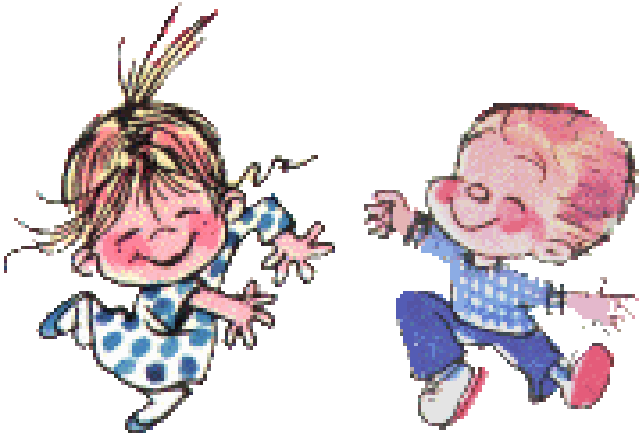
KONULAR:

1. Anne Baba tutumları nasıl oluşur?
2. Anne Baba tutumları nelerdir?
3. Bu tutumların çocuğun kişilik gelişimine etkisi
4. Aileye öneriler

Anne baba tutumu, anne-baba ile çocuk arasındaki etkileşimin türüne denir.



Çocukluk dönemi; özellikle erken çocukluk da denilen **0-6 yaş** arasındaki dönem, çocukların çevreleri ile etkileşimlerinden **en çok etkilendikleri dönemdir.**



Anne, baba ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkileşimi, çocuğun ileride nasıl bir birey olacağını etkilemektedir.



ANNE-BABA TUTUMLARINI ETKİLEYEN BİRÇOK FAKTÖR VARDIR, BUNLAR;

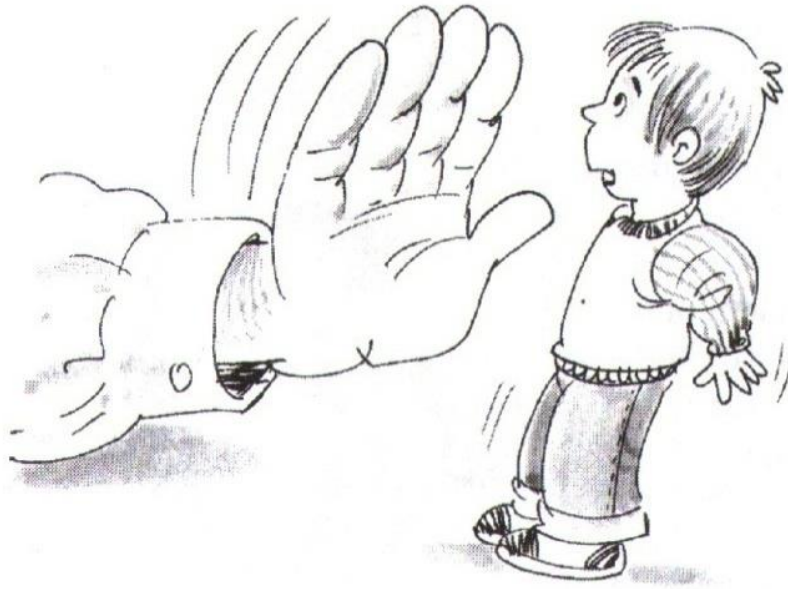
- ◉ Anne babanın beklentileri,
- ◉ Toplumun değer yargıları,
- ◉ Anne ve baba olmaya hazır olma durumu,
- ◉ Anne ve babanın kendi çocukluk deneyimleri,
- ◉ Anne ve baba arasındaki ilişki,
- ◉ Çocukların sayısı vb.

ANNE BABA TUTUMLARI

- Aşırı Baskıcı ve Otoriter Tutum
- Aşırı Hoşgörölü, Serbest Tutum
- Aşırı Koruyucu Tutum
- Dengesiz-Kararsız Tutum
- İlgisiz Tutum
- Mükemmeliyetçi Tutum

- Yetkin Tutum

AŞIRI BASKICI VE OTORİTER TUTUM



AŞIRI BASKICI VE OTORİTER TUTUM

- Çocuğun ilgi ve istekleri dikkate alınmaz.
- Çocuğu anlama onun seviyesine inme çabası gösterilmez.
- Çocuğa nedenleri açıklanmayan kurallar konur, bu kurallara uymadığı takdirde **ceza** verilir. Kurallara sorgulamadan uyması beklenir.

AŞIRI BASKICI VE OTORİTER TUTUM

- Sürekli eleştiren, yargılayan, suçlayan anne-babalardır.
- Anne babalar çocukları kendi kalıplarına göre yetiştirirler.
- “Çocuğumu eğitiyorum” mantığıyla şiddet uygulanabilir.
- Çocuktan yaşının üzerinde bir olgunluk beklenir ve ona özgürlük tanınmaz.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Çocuk içine kapanık, çekingen, itaatkar olabileceği gibi aşırı saldırgan ve zorba da olabilir.
- Çocukta daima güçlü olma ve kendinden zayıfları ezme isteği vardır.
- Kendine güveni hemen hemen yok gibidir.
- İleri yaşlarda sıkıntılar karşısında dayanıksız ve çaresiz kalır.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Çocuk alacağı ağır cezalardan kaçmak için yalan söyleyebilir.
- İnsanlar tarafından kolay kandırılabilir, yanlış hareketler yapmaya eğilimlidir.
- Aşırı hassas, kırılgan ve hastalıklı bir kişilik yapısı görülebilir. Sürekli eleştirildiği için aşağılık duygusuna kapılabilir.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Bu çocuklar kötü muameleye maruz kalmaktan korktukları için anne ve babaya karşı uysal olmaktadır, fakat içten içe **anne babaya karşı düşmanlık duyguları** geliştirirler.
- Sürekli kusurları aranan çocuk streslidir, ve stresliyken hata yapma olasılığı artar.
- Hata yapan kişilere hoşgörüsüzdürler.

AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ/SERBEST ANNE-BABA TUTUMU



SERBEST ANNE- BABA TUTUMU

- Çocuğa hiçbir zaman kesin kural konmaz. Konulan kurallar da uygulama ve denetimden uzaktır.
- Bu tutum ev içerisinde geçerli olduğu gibi ev dışında da geçerlidir.
- Çocukların her istedikleri sorgulanmadan yerine getirilir.

SERBEST ANNE- BABA TUTUMU

- Anne baba çocuğun davranışına karışmaz, sadece büyük problem olduğunda varlığını hissettirir.
- Çocuğun aşırı hareket serbestliği vardır. **Kendisine ve çevresine zarar verecek davranışlar haricinde müdahale edilmez.**
- Aile doğruyu ve yanlışı çocuğunun yaparak yaşayarak öğrenmesini ister, çocuğa neyi yapması veya neyi yapmaması gerektiği konusunda bilgi verilmez.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Gururlu, kibirli, kendini beğenen kişilik özelliği sergilerler.
- Sabırsız, sorumsuz, bencil, çabuk darılan ve her an dilediğinin yapılmasını bekleyen çocuklardır.



ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Her istediğini ailesine yaptırmayı alışkanlık haline getiren çocuk bu tavrı arkadaşlarından ve çevresinden görmeyince uyum sağlamada güçlük çeker.
- Başkalarının haklarına saygı duymaz.
- Kendi istediğinin olması için mücadele verir ve çevreden dışlanır.



Erdil Yaşaroğlu © komikaze.net

AŞIRI KORUYUCU TUTUM



AŞIRI KORUYUCU TUTUM

- Çocuklarına hayat tecrübesi yaşama fırsatı tanımazlar.
- Geç kavuşulan, aşırı istenilen, tek çocuk, tek erkek veya kız çocuk gibi çocuklar genellikle abartılmış sevginin odak noktası olurlar.
- Çocuklarının büyüdüğünü fark etmeyip bebekmiş gibi davranırlar.
- Çocuklarına hiçbir iş ve sorumluluk vermezler, her şeyi kendileri yaparlar
- Bu tür ailelerde doğal yaşam hakkı verilmez. Onu ilgilendiren kararlarda yaşı kaç olursa olsun fikri sorulmaz.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Hayattan edinmeleri gereken deneyimleri edinmeden hayatla karşı karşıya kaldıklarında uyum sağlamakta güçlük çekmektedirler.
- Kendi başına hiçbir şey yapamaz, yapacağına inanmaz.
- Dolayısıyla huzursuz ve kaygılı olur.
- Çocuk ailesine olan bağımlılığını dış çevreye de genelleyebilir. Onu himayesi altına alabilecek herkese karşı bağımlı olmaya başlarlar.



ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Ailenin aşırı koruyucu yapısı, çocuğu bencil yapar. Daima dikkat çekmeye, çevresindeki kişilerin ona hizmet etmesini beklemeye başlar.
- Toplumsal yaşamda ayakta durma yarışında çocuk başarısız ve mutsuz olabilir.
- Ailesinden gördüğü sevgi ve himayeyi ileride eşinden de bekler. Hiç büyümeyen “**yetişkin çocuk**” olarak kalır.
- Davranış bozukluğu (tırnak yeme, kekemelik, alt ıslatma, okul fobisi, yalan, ...vb.) görülür.

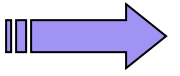
DENGESİZ VE KARARSIZ TUTUM



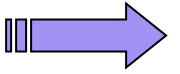
ANNE BABANIN DENGESİZ, TUTARSIZ TUTUMU;



Anne ile baba arasındaki görüş ayrılığından,



Annenin kendi içindeki kararsızlığından,



Babanın kendi içindeki kararsızlığından,
ileri gelebilir.

DENGESİZ, TUTARSIZ ANNE BABA TUTUMU

- Tüm çocuklara eşit davranmama,
- Eşit sorumluluklar vermeme,
- Kız ve erkek çocuğa cinsiyetine göre farklı davranması,
- Çocuğun yaptığı bir davranış bazen çok sert, bir tepki alabilirken, bazen de çok olumlu karşılanabilmektedir.

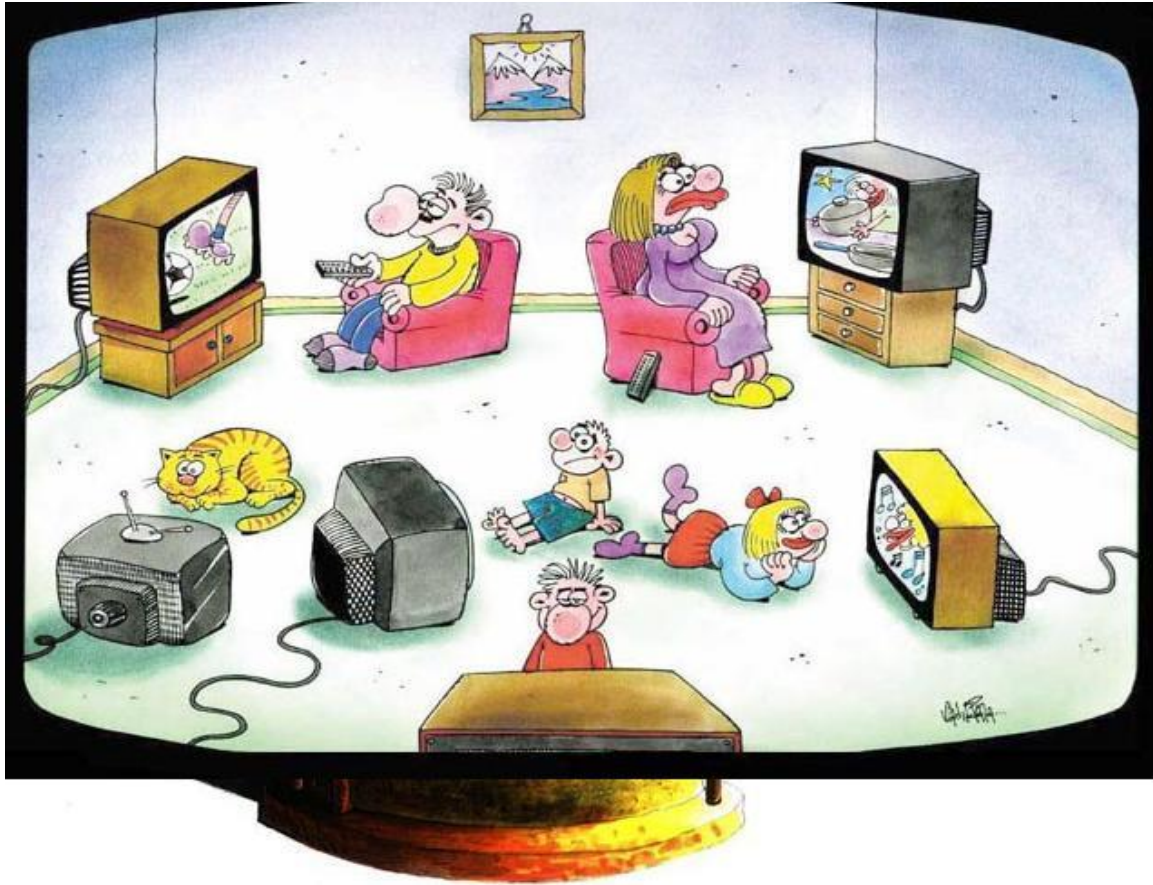
ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Çocuk hangi davranışı, nerede?, nasıl?, ne zaman? yapacağı konusunda bocalar.
- “Bu davranışı yaparak nasıl cezadan kurtulurum?” şeklinde bir teknik geliştirir.
- Çocuk nasıl davranacağını bilmez.
- İç çatışmalar, huzursuzluk ve öncelikle anne babaya sonra da insanlara karşı **güvensizlik** oluşur.
- Doğru kararlar alamaz.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Görüşlerini açıkça söyleyemez.
- Kendini hiçbir ortamda rahat savunamaz.
- Ürkek, herkesin söylediğini kabul eden biri olabilir.
- Sinirli, kavgacı, çabuk kırılıp öfkelenen, yalan söyleyen tepkisel bir kişilik yapısı geliştirebilir.
- Her zaman adımlarını diğer insanlardan geç atar.

İLGİSİZ VE DUYARSIZ ANNE-BABA TUTUMU



İLGİSİZ VE DUYARSIZ TUTUM

- Çocuğa karşı denetim, çocuğun ilgi ve gereksinimlerine verilen tepki çok düşüktür.
- Sadece anne, sadece baba ya da anne- baba duyarsızdır.
- Çocuklarına yeteri kadar zaman ayırmazlar.
- Çocukları için neredeyse hiçbir konuda gerekli çabayı harcamazlar.
- Ruhsal durum ve okul başarısıyla ilgilenilmez.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Okula ilgisizlik
- Zamanı iyi değerlendiremememe
- Yanlış arkadaşlıklar kurma
- Kural tanımama
- Suç işlemeye eğilimli olma
- Uzun vadeli planlar yapamama
- Başına buyruk yaşama ve evden ayrılma
- Yanlış davranışlara yönelme
- Kısacası, sevgiyi ve ilgiyi başka yerde arama söz konusudur.

MÜKEMMELİYETÇİ TUTUM



MÜKEMMELİYETÇİ ANNE BABA TUTUMU

- Bu tarz anne babalar, çocuğun kapasitesini dikkate almadan yüksek bir beklenti içine girer.
- Çocuklarının kusursuz olmasını beklerler.
- Çocuklarıyla onların yapabildikleri değil, yapamadıkları konuşulur. Bir başka deyişle az takdir edip, yüksek beklenti içinde olurlar.
- Ayrıca mükemmeliyetçi tutumda, çocuğun ilgileri ve istekleri yerine, anne babanın istek ve beklentileri ön plandadır.
- Örneğin, mükemmeliyetçi anne baba teşekkür alan çocuğuna neden takdir almadığını; 90 almışsa neden 100 alamadığını sorar.
- Ya da çocuk odasını topladığında takdir etmek yerine, aynı hassasiyeti okul eşyalarını da düzenli tutması gerektiğini söyler.

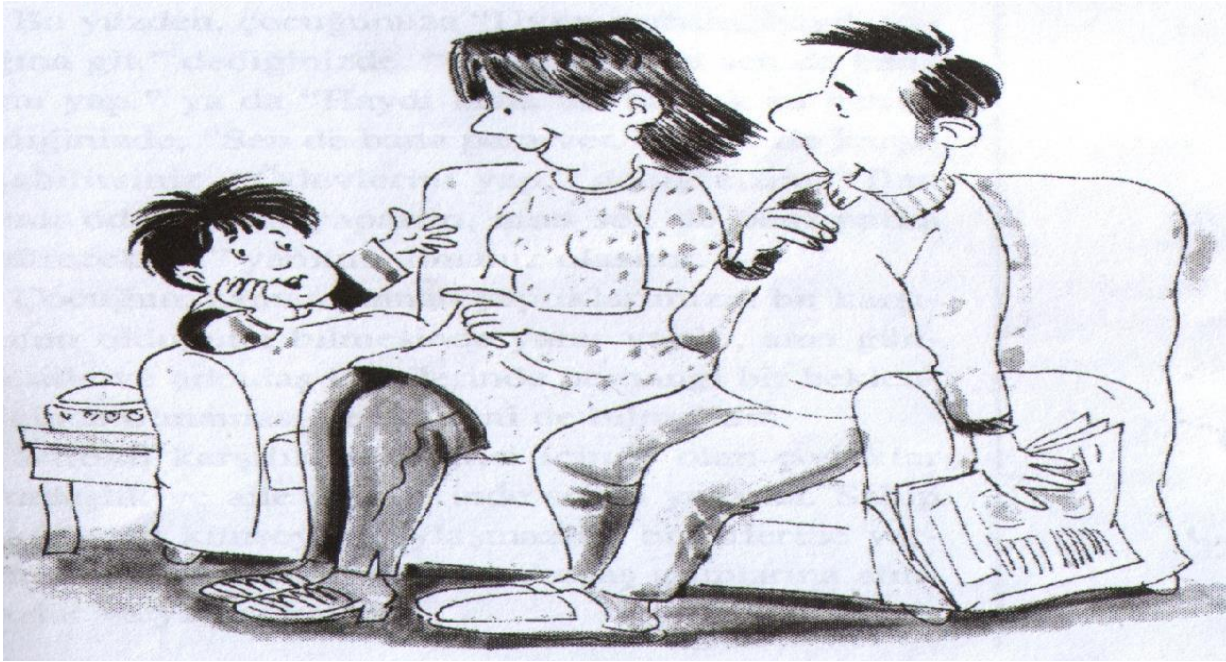


ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Mükemmeliyetçi tutumla yetişen çocuk kendi yetenek ve başarılarıyla, anne babanın beklentileri arasında büyük bir fark olduğunu görür ve **hayal kırıklığına** uğrar.
- Kendisini **önemsiz** ve **güvensiz** hisseder.
- Sürekli başarı veya mükemmellik beklemek çocukta **mutsuzluğa**, kaygıya yol açabilir.
- Önemli olan çocuğun kendi yetenekleri **doğrultusunda kapasitesine uygun** başarılar elde etmesidir.



YETKİN TUTUM



YETKİN ANNE- BABA TUTUMU

- Çocuk ayrı bir birey olarak kabul edilir.
- Çocuğun ilgileri göz önünde bulundurulur, yeteneklerini geliştirici ortam hazırlanır.
- Kuralların uygulanmasında çocuğa etkin bir rol ve **sorumluluk** verilir.
- Yapması istenilen davranışlar açıkça belirtilir. *(akıllı ol, iyi davranışlar göster yerine, kalkarken yatağını toplamalısın)*
- Problemlerle baş etme yolları **uzlaşarak** bulunur.

YETKİN ANNE- BABA TUTUMU

- Cezalandırıcı olmayan (özellikle fiziksel şiddet),
- Soru sorma ve düşüncelerini ifade etmenin teşvik edildiği,
- **Merak ve keşif** duygularının beslendiği,
- Kendi kendine yeterli olma ve kendi problemlerini çözenin cesaretlendirildiği,
- Sıradan hataların hoş görüldüğü,
- Yergi yerine **övgüye** odaklanılan,
- Israr ve zorlamanın olmadığı **bir ortamdır.**
- Yetkin tutum, kontrolün tümüyle çocukta olduğu bir tutum değildir.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Yaratıcıdırlar.
- Dengeli ve uyumludurlar.
- Karar alma becerileri gelişmiştir.
- Seçenekli düşünmeyi bilirler, yeni durumlara uymada zorluk yaşamazlar.
- Kendilerine güvenirler.
- Başkalarının özgürlüklerine saygılıdırlar, kendi özgürlüklerinin sınırlarını bilirler.

ÇOCUĞUN KİŞİLİK GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

- Kendi haklarını korurlar, başkalarının haklarına saygı gösterirler.
- Arkadaş gruplarına rahatlıkla uyum sağlarlar.
- Bir gruba dahil olmada, grup içinde aldıkları görev ve sorumlulukları yerine getirmede zorlanmazlar.
- Çevrelerindeki akran ve yetişkinlerle sağlıklı iletişim kururlar.

AİLEYE ÖNERİLER

- Her şeyden önce çocuğa **iyi bir model** olun
- Disiplin konusunda **kararlı ve tutarlı** olun.
- Yaşına uygun **görev ve sorumluluklar** verin.
- **Kendisini ifade etmesi** için teşvik edin.
- Çocuğun **gelişim aşamaları** ve ihtiyaçlarının bilinmesi gerekir.



ÖNERİLER

- **Seçme imkanı** tanınmalı, bağımsızlığı desteklenmeli, ama her istediği de yapılmamalı
- **İlk 6 yaşın** çok kritik olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır.
- “**Ben değerliyim**” duygusunu aile içinde elde eden kişi, **kendini kanıtlamak** için aşırı davranışlarda bulunmaz.
- Çocuğa “paşam, aşkım, ömrüm” gibi aşırı niteleyici sıfatlar **kullanmayın.**

AİLEYE ÖNERİLER

- Başkasıyla kıyaslamayın ve başkasının yanında eleştirmeyin.
- TV, tablet ve telefonla oyun oynaması konusunda **sınır koyun.** (Çocukla önceden anlaşın ve mantığını açıklayın)
- *Her şeye sahip olmasın.* Tüm arzularının yerine getirilmesi onun **doyumsuz** biri olmasına yol açar.
- Çocukların **kişisel sınırlar** ve **mahremiyet** becerilerini örseleyici davranışlardan uzak durulmalıdır.



- Einstein ve Şoförü.mp4

KOZADAKİ KELEBEK

Çok güzel bir öyküdür **“Kozadaki kelebek”**. Yaşama dair o kadar güzel bir örnektir ki adeta milyonlarca kelimenin anlatamayacağı şeyleri usulcacık fısıldar kulağımıza:

«Genç bir adam doğada gezinirken, kozasından çıkmaya çabalayan bir kelebek görür. Kelebek kozanın lifleri arasından sıyrılmaya çalışmaktadır. Genç adam hemen kelebeğin imdadına koşmak ister ve dikkatlice kozanın liflerini sıyırır, kozayı aralayıp ve kelebeğin **fazla çabalamadan** kozadan çıkmasını sağlar. Ancak kelebek kozadan kolaylıkla çıktıysa da, biraz çırpınır ve **bir daha asla uçamaz**. Zira genç adam farkında olmadan büyük bir **hata yapmıştır**. Çünkü kanatlar ancak kozadan çıkma çabalarıyla güçlenir ve uçuşa hazırlanır. Kelebek kendini kurtarma çabalarıyla aslında kaslarını geliştirmekte, kendini ayakta tutacak, güçlü kılacak, uçmaya hazırlayacak hareketleri çabalarıyla öğrenmekteydi. Yardımsever adam işini kolaylaştırarak kelebeğin güçlenmesine engel olmuştur. Artık kelebek hiçbir zaman özgürlüğü tanıyamaz ve asla gerçekten yaşayamaz.»

Koza öyküsünde olduğu gibi, **aşırı koruma hissi** ile çocuklarına sahip çıkan anne-babalar, çocuklarına iyilik yaptıklarını zannettikleri halde, onlara çok ağır zarar verirler. **Onların hayata hazırlanmasına izin vermeyerek, sosyal hayatlarını başkalarına bağımlı hale getirirler**. Aşırı koruyucu aile içinde yetişen çocuklar, kozadan suni müdahale ile çıkartılan kelebek gibi, sosyal hayata atılmak için gerekli olan donanıma sahip olamazlar.